

УДК 130.2:7.038(=161.2)

О. І. Ліщинська
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії культури
Львівського національного університету імені Івана Франка

ОБРАЗ СУЧАСНОГО ГЕРОЯ: РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ В ЦАРИНІ УКРАЇНСЬКОГО АКТУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Героїка і героїзм – теми, що акумулюють духовну енергію кожного народу впродовж історії людства. Звернення до культурних героїв задає орієнтири, окреслює шлях належного і гідного національно-культурного поступу. Сьогодні має свої актуальні запити, викликані соціокультурними реаліями. Для України своєчасність проблематики культурного героя зумовлена потребою відстоювання незалежності на Сході України. У просторі української духовної культури посилена увага до теми героя, героїки та героїзму. Великий суспільний запит на тему героїзму і героя підтверджують численні соціокультурні події. Наприклад, 2002 р. розпочався міжнародний фестиваль «Культурні герої», що проходив у різних містах України: Харкові, Одесі, Львові, Івано-Франківську, Донецьку, Києві. Наприкінці 2016 р. в Києві відбулася художня виставка Superhero. Звернення до образу культурного героя є відповіддю на актуальну проблему знайдення нацією творчого консолідуючого чинника, здатного об'єднати все українство.

Феномен героя в культурі досліджують такі сучасні вчені, як: О. Гриценко, Є. Кононенко, О. Різник, М. Рябчук, В. Солодовник, М. Стріха, С. Тримбач, Т. Шумейко, автори колективної монографії «Герої та знаменитості в українській культурі». Цю тему в різних контекстах аналізували Дж. Кемпбел, Дж. Нахбар, К. Лоуз, О. Ранк, Л. Стрейт, а також Д. Воронік, Н. Ковтун, С. Кримський, О. Лосев, Е. Мелетинський, Г. Почепцов, В. Самойлова, Ю. Соколова та ін. О. Дарморіз, досліджуючи даний феномен у контексті міфології, розглядає міф про героя й авторський міф [4, с. 202–208]. Мистецтвознавець А. Ягдовська звернулася до образу героїв у художніх інтерпретаціях радянської доби. В. Сидоренко присвятив кілька наукових розвідок темі героя у візуальному мистецтві: культурний герой у візуальному мистецтві доби Просвітництва; у мистецтві соціалістичного реалізму та ін. Навіть короткий історіографічний екскурс засвідчує жвавий науковий інтерес до цього питання й актуалізує питання дослідження недостатньо вивчених аспектів візуальних інтерпретацій феномена героя в українському культурному просторі доби постмодерну (кін. ХХ – 10-ті рр. ХХІ ст.).

Метою статті є окреслення образу героя в сучасному українському культурному просторі та показ візуальної репрезентації культурного героя в актуальному мистецтві.

Поняття «герой» має широкий діапазон тлумачень і визначень. Згідно з Академічним тлумачним словником, герой – це видатна своїми здібностями і діяльністю людина, що виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою і в праці; людина, яка втілює основні, типові риси певного оточення, часу, певної епохи тощо [9]. О. Гриценко, упорядник монографії «Герої та знаменитості в українській культурі», дає таке визначення: герой – широковідомо постать; той, хто вчинив щось видатне, велике, завдяки чому уславився [3].

Початково феномен культурного героя реалізує себе в царині міфології. Цей широкий і багатоплановий пласт осмислення дав поштовх для подальшої його еволюції. Так, американський дослідник Л. Стрейт на основі головних епох культурної комунікації виділив три типи героїв: «усні» («міфічні»), «тіпографічні» (герої-письменники «епохи Гутенберга»), «електронні» (знаменитості наших днів, створені масмедіа) [3]. Інші американські культурологи Дж. Нахбар і К. Лоуз запропонували два типи героїв: герой-громадянин (орієнтований на традиційні національні цінності) і герой-бутильник (націлений на індивідуальну свободу, новатор, готовий протистояти панівним цін-

ностям) [3]. Отже, запропоновані типи дають історичний (діахронний) і водночас сумісний (синхронний) горизонти феномена героя.

Герой – феномен національний і наднаціональний (універсальний). Постає в контексті історичного часу (доби), втілює актуальний образ кожного моменту історії чи може бути позачасовим як відображення загальнолюдського ідеалу.

Герой – це яскрава непересічна особистість. У цьому контексті доречними є слова С. Кримського про особистість як індивідуальну неповторність нації, адже кожна нація – це теж історична особа [5]. Сутність поняття «герой» визначає ідея готовності змінити, перетворити, вдосконалити світ і людей. Культурний герой виступає як історична особа, і як збірний образ, втілюючи ідеалізований, міфологізований варіант непересічної особистості. Риси, які зазвичай приписують герою, – значущість (масштабність), добротворення.

О. Гриценко в «Передмові» до колективної монографії «Герої та знаменитості в українській культурі» окреслює концепцію монографії: показ того, як постають визначні постаті в українській історичній і культурній традиції, якими їх уявляють в масовій свідомості, із чим асоціюють. Українська культура має своїх героїв, які відображають національно-культурний концепт героїчного. Автори виділяють такі типи героїв: герой-володар, герой-воївник, герой-митець, герой-мислитель, сучасні «квазігерої» або знаменитості [3]. Пропонують поділ на три групи: герої для народу (Б. Хмельницький, І. Сірко, Т. Шевченко, В. Симоненко), герої для еліти (В. Стус, Леся Українка, Л. Костенко, М. Амосов), знаменитості наших днів (В. Івасюк, В. Лобановський). Запропоновану типологію (герой-воївник, герой-митець, герой-мислитель, сучасні «квазігерої») можна застосувати і до культури сьогодення, вважаємо, що ці типи представляють образ сучасного героя.

Український культурний простір доби постмодерну, резонуючи зі всіма загальносвіттовими тенденціями, адаптує їх до національної специфіки, пропускає кризу свою протоплазму і породжує тимчасові чи тривкі культурні феномени. Вдалим прикладом слугує сфера актуального мистецтва. Поняття українського актуального мистецтва розуміємо як сучасний зріз візуальної культури доби постмодерну (від кінця 1990-х і донині). Актуальне мистецтво має широку панораму репрезентації тематики культурного героя та героїзму.

Одним із варіантів образу сучасного героя в цій царині є така його іпостась, як оборонець, захисник чи герой-воївник. Цей тип героя осмислюємо за термінологією С. Кримського як вертикальний інформаційно-енергетичний конструкт. Показовим є феномен козаків. Сучасні висвітлення образу козаків (історичних постатей, легендарних, збірних) засвідчують своєчасність теми героїзму в нинішньому культурному просторі.

Візуальні інтерпретації образу козака знаходимо у всьому масиві нашої культурної спадщини. Наприклад, звернення до героїчного образу гетьмана І. Мазепи: С. Якутович присвятив графічну серію «Мазепіана»; Ю. Іллєнко зняв художній фільм «Молитва за гетьмана Мазепу» (2001 р.); у Полтаві, починаючи з 2003 р., щорічно проходить фестиваль «Мазепа-фест».

Найбільш показовим є збірний образ козака Мамає, своєрідної знакової системи нашої культури, універсальною втілення національного ідеалу. Певною мірою цей образ охоплює різні відтинки типологічних ликів: герой-воїв-

ник, герой-мислитель, герой-митець, «квазігерой» (осмислення козака Мамає як трикстера).

Різні способи мистецьких звернень до образу козака Мамає спостерігаємо від часу його появи в бароковій культурі і дотепер. Вважають, що це не випадково, адже збірний образ козака-звитяжця відображає архетипові ознаки нашої культури і ментальності, задає модель національно-культурної ідентичності, втілює український національний ідеал.

Нинішню актуальність образу героя засвідчує «Мамає-фест», історико-культурологічний фестиваль, що щорічно відбувся вже двадцять в Кам'янському. На фестивалі образ козака Мамає об'єднав усі царини духовної культури; відбулися наукові конференції та різні заходи в культурному просторі міста. У 2003 р. знято фільм «Мамає» (режисер О. Санін); музичне опрацювання образу здійснюють Т. Компаніченко, гурти «Кому Вниз», «Воплі Відплывова»; у 2011 р. у Вінниці відбулася художня виставка «Козак Мамає – таємничий дух козацтва»; у 2015 р. в День Незалежності України відкрили пам'ятник Козаку Мамає в м. Краматорську.

Авторські варіації Мамаєвого циклу презентувати митці М. Гончаров, І. Горобчук, А. Мельник, О. Скоп, О. Чегорко та ін. Дослідниця Н. Буланова називає О. Скопа справжнім ідеологом сучасного мамаїства [2], адже серію «Козак Мамає» творить упродовж історії незалежної України. Тематичний і знаково-символічний інтерес до образу героя в О. Скопа є виявом його патріотичної громадянської позиції.

А. Мельник Мамаєвій тематиці присвятив понад десять років своєї творчості. Митець вважає, що всі ми – діти Мамаєві, бо козак Мамає втілює ментальні риси українця: відвагу і героїзм, поєднані з ліричністю, м'яким гумором і самоіронією. Образ має глибоко закорінене сміхове, гумористичне начало, типове для української ідентичності. Як зазначила на сторінці у «Фейсбукі» Г. Скляренко, куратор виставки А. Мельника «Мамаєчуки. Чотири погляди поза часом», художник звернувся до цієї теми у 2000-х, перші його картини лірико-іронічні, а новий цикл – гостро сатиричний, із сучасними алюзіями. Отже, можна говорити про еволюцію образу у творчості художника, він постає як актуальний герой, здатний відповідати нинішнім запитам.

Ще один збірний образ героя-захисника демонструє легендарний твір І. Котляревського. Еней, «парубок моторний і хлопець хоч куди козак», постає в образі запорозького козака-героя. Наділений амбівалентними рисами українського народного характеру: одночасно і веселий гультай, розбишак, і сміливий та мудрий козацький полководець, лицар честі. Нещодавно відкрили виставку «Проект Енеїда», присвячену візуальному осмисленню поетичного, текстуального горизонту безсмертного твору І. Котляревського. Образ Енея як культурного героя-звитяжця представлений широко амплітудою художніх інтерпретацій: роботи Г. Нарбути, М. Левицького, А. Базилевича, П. Мартиновича та ін. Широка варіативність візуальних прочитань Енея: від величного і монументального хрестоматійного героя козака (у А. Базилевича), широкоплечого загартованого працюю селянина (у П. Мартиновича) і до темношкірого араба, героя, що поєднує різні культурні пласти (у М. Левицького) [11]. У продовження цієї теми варто згадати цікаві культурні ініціативи щодо актуалізації постаті Енея. Організатори виставки в культурному просторі Києва ініціювали створення поп-ап-кафе «Еней» та запустили арт-потяг «Проект Еней» у метрополітені на синій гілці. Кав'ярня «Еней», за задумом, має на меті відродження пам'яті про однойменну легендарну кав'ярню, а також звернення до гастрономічних аспектів поеми, відомих трапез і бенкетів. До речі, один із залів кафе прикрашають ілюстрації «Енеїди» А. Базилевича. Арт-потяг із відповідними постерами знайомить пасажирів із візуальною історією легендарної поеми і має на меті зробити поїздки цікавими й пізнавальними. Виставковий проект, поза сумнівом, актуалізує тему національно-культурного героя та героїзму.

Новітній актуальний варіант героїв-захисників представляють герої Революції гідності та воїни антитерористич-

ної операції (далі – АТО). Герої наших днів, реальні постаті свого часу, міфологізуються, набувають ідеальних рис. Відбувається героїзація конкретних людей, вони стають своєрідною метафорою високих вчинків. Отже, тема героя-захисника набуває меморіалізацій, стає елементом історичної та національної пам'яті.

Мистецьке опрацювання цієї теми доволі багате. М. Дяченко створив арт-цикли «Baptized in Fire» («Хрещені вогнем»), «Хрещені вогнем. У полум'ї», «Громовержці». Збираючи в один смисловий ряд героїв різних епох – київських князів, козаків, бійців повстанської армії, героїв Євромайдану, воїнів АТО, волонтерів – мав на меті показати тяглість звитяги і доблесті, готовність українців до самопожертви в ім'я народу. Відомий митець В. Слєпченко працює над серією «Протистояння», що є посвятою всім героям нашого часу, що виборюють незалежність України. Іноземні художники також надихнулися подвигами наших співвітчизників. Так, словацький художник Радо Явір і литовська мисткиня Беата Куркуль присвятили свої твори українським воїнам.

Актуальний образ героя-мислителя, героя-митця представляють класики української культури. Мегапостаті, які творять національно-культурний код, – це Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка й інші діячі культури, рельєфно вписані в пам'ять народу. Візуальна культура повсякчас звертається до цих імен і пропонує різні варіанти мистецького осмислення: від класичних і традиційних до цілком новітніх оригінальних інтерпретацій. О. Гриценко справедливо зазначає, що чим довше образ героя існує в просторі національної культури, тим більше видозмін і трансформацій відбувається з ним [3].

Найширший пласт мистецьких інтерпретацій займає постать Т. Шевченка. Героїзований і міфологізований образ Кобзаря представлений у візуальному мистецтві. Наприклад, «Двовзори» О. Шупляка, «Шевченкіана» А. Єрмоленка, серія картин Ю. Шаповала «Григорович». Образ Т. Шевченка осучаснено, на картинах згаданих митців він постає як герой революційних і військових дій, борець за незалежність і цілісність України.

Ще одна персоналія української культури, чий образ представляє актуального героя-митця, – С. Параджанов. Творчий спадок актуалізовано в кількох масштабних візуальних проектах 2016 р.: «Тіні забутих предків. Виставка» та «Фестиваль Параджанова на Левандівці» у Львові. У серпні 2017 р. провели Другий фестиваль С. Параджанова, що став майданчиком міжкультурного діалогу й актуального мистецтва, задіяв всі жанри сучасного мистецтва: перформанс, аудіовізуальну інсталяцію, хепенінг, відео-арт, стріт-арт. Серед інших заходів – мистецька резиденція «Тінь свободи», де представлено проекти митців із Грузії, Польщі, України, Вірменії, Азербайджану, Молдови, Білорусі. Митець-новатор, геніальний режисер світового масштабу, неукраїнець, якому вдалося повномірно виразити культуру гуцулів, поборник свободи і гідності – саме ці риси сьогодні резонують і роблять постать С. Параджанова актуальним героєм сьогодні.

Герой-сучасник – не лише міфологізований звитяжець, лицар, митець, це також людина, яка перебуває в пошуках своєї сутності, ідентичності, місця у світі. Прикладом репрезентації такого типу героя є твори В. Сидоренка, зокрема й представлені на виставці Superhero (2016 р., Київ). Розмірковуючи над образом сучасної іпостасі героя, митець створює образ «людини у підштанках», над яким працює уже тривалий час. Як зазначає В. Сидоренко: «Мій персонаж «у кальсонах» ідентифікується як людина пострадянська завдяки прикметній деталі одягу. Я прагну показати, що ця персона нічим не страшна і, маючи досвід переходу від тоталітарного до демократичного, може навіть бути корисною. І, можливо, завдяки цьому досвіду мій персонаж зможе полинати в новий вимір. І оці кальسونи потихеньку переходять в одяг східного мудреця, який теж ходить у білих одягах» [1]. Цей образ передбачає пошук людиною самої себе через опанування болючого досвіду тоталітарного минулого, а також протистояння

нівелиюючому тиску глобалізації сьогодення [1]. Мистецтвознавець О. Петрова вважає, що В. Сидоренко вдається до вісестіжності тоталітарного мистецтва, намагається звільнитися від гнітючого минулого, перекодувати свій внутрішній художній світ [8, с. 33]. «Людина в кальсонах», на її думку, – це фантом, така людина позбавлена персонального начала. А причиною домінування у творах художника теми вільного польоту в багатьох його проектах є постійний пошук самотності, людина вирвалася із жорен часу – власної несвободи, але наново потрапила в космос самотності [8, с. 35]. Отже, ще одним типом сучасного героя є розгублена чи загублена людина, що прагне відновити внутрішню рівновагу і знайти своє призначення.

Розгляд теми героя, національних героїчних образів, актуальних сучасних образів не буде повним без його антипода – антигероя, квазігероя, псевдогероя, які в діалектичній єдності доповнюють і викристалізують образ правдивого героя сьогодення.

Одним із варіантів антигероїв/псевдогероїв є масова людина, людина з вулиці, втрачена чи девіантна. Митці Микола Небилиця і Олег Синельник звернулися до образу такої маслюдини пострадянської доби. Своє мистецтво назвали гоп-арт. За авторським задумом – це «гопницький окультний пафос + абсурдна рекреаційна тантра» [7]. Митці пародіюють дійсність, проявляючи фантазію, епатаж, у руслі карнавальної культури викривають соціальні негаразди дійсності. Вони зображають так званих гопників – люмпенів, хлопців із міських окраїн. Псевдогерої гоп-арту постають на тлі загального спустошення, невлаштованості, труднощів перехідної епохи.

Покажемо також псевдогероїв, творені митцями з об'єднання Вольних Художників «Воля або Смерть». Проект стартував 1 квітня, у День сміху, проіснував з 2009 по 2014 рр. об'єднав І. Семесюка, С. Коляду, А. Ермоленка, О. Манна, А. Мухарського та ін. Куратор проекту А. Мухарський наголосив, що старт проекту збігся із днем відзначення 200-річчя зі дня народження Миколи Гоголя і у своїй промові зазначив: «За аналогією з М. Гоголем, який казав: «Я весь час намагаюся ухопити чорта за хвіст, щоб виставити його на посміховисько», так само хочемо зробити і ми. Провести асенізаційну роботу з візуалізації жлобства, зняти з нього шапку-невидимку, аби кожен <...> унаочнював це явище» [6]. «Жлобом» представники проекту вважають пересічну масову людину, особу, яка керується лише емоціями, агресивна і примітивна; жертва телевізійного виховання й освіти, яка врешті стає невідником власної пересічності [10]. Митці висміюють соціальні вмовби і негаразди, вади, гострою сатирично-іронічною мовою свого мистецтва намагаються викоринити соціокультурні девіації й оздоровити суспільство.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що творці актуального мистецтва в різний спосіб звертаються до феномена героя, неминучого атрибута процесу самоідентифікації українців, напролюд актуального в нинішніх умовах. Сучасний герой – конкретно історичний чи узагальнений образ – це, насамперед, звитяжець, воївник (від традиційного козака Мамаю до осучасненого борця-захисника України), герой-митець, мислитель (класики української культури), а також людина в пошуках сенсу життя, свого призначення. Художні інтерпретації сучасного героя позначені гострою злободенністю, динамізмом, різноманітністю авторських варіантів і технік виконання. Мистецьке звернення до теми героїки дає українському суспільству наснагу і готовність відстоювати свою свободу та гідність.

Література

1. Антоненко А. Новий погляд на «персонажа у кальсонах» / А. Антоненко – 30 березня 2017. – № 55 (2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/novyy-poglyad-na-personazh-u-kalsonah>.
2. Буланова Н. «Козак Мамай» у сучасному образотворчому мистецтві / Н. Буланова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://slovoprosivity.org/2013/06/06/>.

3. Герої та знаменитості в українській культурі : [колективна монографія] / Є. Кононенко, О. Різник, М. Рябчук та ін. ; ред.-упоряд. О. Гриценко. – К. : УЦКД, 1999. – 352 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/heroes/hero01.htm>.

4. Дарморіз О. Міфологія : [навч. посібник] / О. Дарморіз. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 248 с.

5. Кримський С. Принципи духовності ХХІ ст. / С. Кримський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/sergiy-krimskiy-principi-duhovnosti-hhi-stolittya>.

6. Малинка В. Іван Семесюк : «скандалізація або смерть!» / В. Малинка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dt.ua/personalities/tini-zabutih-predkiv-pivstolittya-po-tomu-na-guculschini-zgaduyut-paradzhanova-i-namagayutsya-zberegiti-davni-tradiciji-.htm>.

7. Нечитайло П. Гоп-арт : пародія на дійсність / П. Нечитайло // Український тиждень. – 19 вересня 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/Publication/7476>.

8. Петрова О. Пам'ять та уява в художній свідомості В. Сидоренка / О. Петрова // Сучасне мистецтво : наук. зб. ; Ін-т проблем сучас. мистец. НАМ України ; редкол. : В. Сидоренко (голова редкол.), А. Пучков, Л. Дрофань та ін. – К. : Фенікс, 2015. – Вип. ХІ. – С.33–36.

9. Словник української мови : в 11-ти т. / Інститут мовознавства ; за ред. І. Білодіда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/gheroj>.

10. Трегуб Г. Кусати і жалити. Яким є місце перформансів, хуліганства й епатажу у вітчизняному візуальному арт / Г. Трегуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://tyzhden.ua/Culture/184497,\[2.02.2017\]](http://tyzhden.ua/Culture/184497,[2.02.2017]).

11. Чадюк М. Візуальний код українського минулого / М. Чадюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/photo/vizualnyy-kod-ukrayinskogomynulogo>.

Анотація

Лищинська О. І. Образ сучасного героя: репрезентації в царині українського актуального мистецтва. – Стаття.

У статті досліджено питання репрезентації образу сучасного героя в українському актуальному мистецтві. Простежено, що образ сучасного героя представляють такі головні типи: захисник, митець, мислитель, герой у пошуках самотності, а також псевдогерой, антигерой. Розглянуто широкий пласт візуальних репрезентацій героя-захисника: від образу козака до героя наших днів. Виділено як конкретно-історичні персоналії героя-звитяжця, так і збірні образи (козацькі гетьмани, козак Мамай, Еней, герої антитерористичної операції). Висвітлено візуальне осмислення образу класика української культури – героя-митця, мислителя, інтелектуала (насамперед представлене образом Т. Шевченка). Окреслено тип сучасного героя, що перебуває в пошуках своєї ідентичності (наприклад, художній персонаж В. Сидоренка). Показано, що цілісну картину репрезентацій феномена сучасного героя доповнює антигерой, псевдогерой (образи гоп-арту, жлоб-арту).

Ключові слова: сучасний герой, актуальне мистецтво, візуальна інтерпретація, герой-захисник, герой-митець, антигерой.

Аннотация

Лишинская О. И. Образ современного героя: репрезентации в области украинского актуального искусства. – Статья.

В статье исследованы вопросы репрезентации образа современного героя в украинском актуальном искусстве. Простежено, что образ современного героя представляют следующие основные типы: защитник, художник, мыслитель, герой в поисках идентичности, а также псевдогерой, антигерой. Рассмотрен широкий пласт визуальных репрезентаций героя-защитника: от образа казака до героя наших дней. Выделены как конкретно-исторические персоналии героя-победителя, так и собирательные образы (казацкие гетманы, казак Мамай, Эней, герои антитеррористической операции). Освещено визуальное осмысление образа классика украинской культуры – героя-художника, мыслителя, интеллектуала (прежде всего представленного образом Т. Шевченко). Определен тип

современного героя, находящегося в поисках своей идентичности (например, художественный персонаж В. Сидоренко). Показано, что целостную картину репрезентаций феномена современного героя дополняет антигерой, псевдогерой (образы гоп-арта, жлоб-арта).

Ключевые слова: современный герой, актуальное искусство, визуальная интерпретация, герой-защитник, герой-художник, антигерой.

Summary

Lishchynska O. I. The image of a modern hero: representations in the field of Ukrainian contemporary art. – Article.

The article deals with the issues of representation of the image of the modern hero in the Ukrainian contemporary art. It

was observed that the image of the modern hero is represented by such main types: the defender, the artist, the thinker, the hero in search of self-identity, as well as the pseudo-hero, anti-hero. Considered a wide layer of visual representations of the hero-defender: from the image of the Cossack to the hero of our day (Cossack hetmans, Cossack Mamay, Aeneas, heroes of ATO). The visual comprehension of the image of the classic of Ukrainian culture – the hero-artist, thinker, intellectual (first of all presented as Shevchenko's image) is highlighted. It is shown that an integral picture of the representations of the modern hero's phenomenon is complemented by an antihero, pseudo-hero (images of gop-art, zhlob-art).

Key words: modern hero, contemporary art, visual interpretation, hero-defender, hero-artist, anti-hero.